

Suniski un cilvēciski

Sēžam te trijatā un prātojam – kur lai rod drosmi rakstiskam vērtējumam par mīlīgu un aizkustinošu, žiperīgu un asprātīgu bērnu izrādi? Drosmi vajag tāpēc, lai izlemtu – ierasti cītīgi analizēt katru sīkāko izrādes šķiedriņu, atzīmējot trūkumus dramaturģijā, zināmu pašplūsmu režijā un nelielu virspusējību aktierspēlē, vai saņemties un šoreiz piemirst kritiķes niķus, lai vienkārši priecātos par stundu garo atgriešanos bērniībā.

Izrādei veicas! Mani padomdevēji ir noskaņoti miermīlīgi – Pēcis lēni miedz ar aci, Pēciena mazliet pavīpsnā par maniem cilvēciskajiem netikumiem un dod zīmi, lai esmu pūkaina un murrīga. Jā, mani padomdevēji ir kaķi, un, kā jau dzīvnieku pasaules pavalstniekiem, viņiem gribas aizstāvēt savus četrkājainos līdzpilsoņus.

Izrāde "Sapņi kažokos" Jaunajā Rīgas teātrī ir mazs, naivs, vienkāršs un tieši tāpēc patiess stāsts par suņu un vienlaikus arī cilvēku dienīšķajām pamatvērtībām. Par uzticību, par draudzību un savādajiem veidiem, kādos tā pie mums atnāk, varbūt arī par mīlestību.

Kāpēc suniskas izrādes vērtēšanā aicināt palīgā viltņiekus kaķus? Tāpēc, ka tieši ap kaķiem izrādes laikā, vērojot abu suņu lomu atveidotāju atbildīgo pieceļu savu varoņu raksturu un plastikas atveidē, rosījās manas domas.

Neesmu pazīstama ar daudziem suņiem, godīgi un skarbi vērtējot, par suņu pasauli nezinu gandrīz neko. Toties esmu teju profesionāla kaķu pasaules pazinēja, gandrīz savējā viņu gaitās un sarunās. Un varu droši teikt – Janas Čivželes toiterjerīte Parisa un Ģirta Krūmiņa krancis Dūrainis tapuši rūpīgu novērojumu rezultātā. Uz skatuves gan nenotiek dokumentāla suņu dzīves atainošana, tas neatbilstu ne bērnu auditorijas gaumei, ne **režisores Lienas Šmukstes** un mākslinieces Kristīnes Vītolas radītajai multeņu estētikai. Taču aktieri izvēlējušies pāris konkrētu, ļoti sunisku detaļu, kas viņu tēlojumu padara patīkami īstu.

Šķiet, savu vai svešu suņu niķus un stiķus viņi vērojuši tikpat rūpīgi, cik es esmu iedziļinājusies kaķu pasaulē. Arī Varis Piņķis dzīves vētrās daudz cietušā veiksmes Zirnekļa lomā iztēlē vai realitātē acīmredzami vērojis daudz astoņkājaino sugasbrāļu dzīvi.

Grūtāk klājies cilvēkveidīgo varoņu lomās. Uz skatuves atveidojot dzīvniekus, aktierim dota brīva vaļa fantāzijai, viņš var atļauties jebko – dīvainas zvēriņu rakstura izpausmes un šo izpausmju cilvēciskošanu. Rezultāts allaž ir aizkustinošs vai uzjautrinošs, bet labākajā gadījumā – abi kopā, jo galu galā neviens nekad nav redzējis cilvēka balsī runājošu suni vai zirnekli, toties ikviens ir iztēlojies, kā būtu, ja ar šiem kustoņiem varētu sarunāties.

Neprecētā, bet precēties alkstošā dzīvnieku patversmes darbiniece Lāsma Sandras Zvīgules tēlojumā un atlētiskais jaunais cilvēks Jānis, ko, izkāpjot no Zirnekļa ādas, spēlē Varis Piņķis, pa skatuvi rosās stereotipiski cilvēciskā garā. Iespējams gan, tieši tāda bijusi izrādes autoru iecere – rādīt savādo, negaidītiem rakstura pavērsieniem pilno suņu pasauli, kurai līdzās rit, suņuprāt, iepriekš paredzamā, priekšstatiem piebāztā divkājaino dzīve. Kamēr izlutinātā toiterjerīte dažādos veidos kacina un sāpina naivo Dūraini, līdz pašai par pārsteigumu saprot, ka plušķainais bezšķirnes kucēns kļuvis par viņas labāko draugu, tikmēr suņu pieskatītāja Lāsma pasakainā veidā beidzot satiek ilgi gaidīto Jāni, kurš zibenīgi piedāvā viņai kopā doties uz kino.

Suņu skatuviskās izpausmes pārsteidz, cilvēku – ne, jo šķiet, sev ierastajās cilvēku lomās tēlotāji nedaudz piemirsuši nepieciešamību censties. Bet aizkustinošā jautrības sajūta piezogas tik un tā, sevišķi mirkļos, kad uz skatuves mijas pieaugušo un mazuļu sapratnei mērķētie notikumi.

Taču lielākais iestudējuma ieguvums ir Kristīnes Vītolas radītā neparastā vide. Esmu nedaudz atpalikusi no šī brīža aktualitātēm animācijas filmu žanrā, multeņu kanālus neesmu skatījusies nepiedodami sen, bet izrādes dekorācija atgādina Dekstera laboratorijas vai Powerpuff meiteņu savādās pasaulītes – kaut kas no industriālā lakonisma, kaut kas no komiksiem, kaut kas kičīgs un kaut kas asprātīgs. Vizuāli un saturiski iespaidīgi ir dažādie "gadžeti", kas atrodami Lāsma mājās – milzu mobilais telefons un tikpat iespaidīgā televizora pults. No sienas te var izbīdīties sēdeklis, kas parku ar žuburainiem kokiem pēkšņi pārvērš tramvaja vagonā, bet, veikli nolokot kokus, varoņi no āra nonāk iekštelpās.

Parisas vajadzībām radīts pat suņu "Vogue" žurnāls un TV modes ziņas, kuru ētera seja arī ir augstdzimis suns. Savdabīgā vide palīdz noticēt mazajam, mūsdienu pasaku žanrā radītajam stāstam.